

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	29	29
หญิง	71	71
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29

2.อายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	0	0
21 – 30 ปี	4	4
31 – 40 ปี	15	15
41 – 50 ปี	34	34
51 – 60 ปี	26	26
มากกว่าเท่ากับ 61 ปี ขึ้นไป	21	21
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26

3.สถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	17	17
สมรส	79	79
หย่าร้าง	4	4
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17

4.ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6	81	81
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	13	13
มัธยมศึกษาปลายหรือเทียบเท่า	5	5
ปริญญาตรี	1	1
ปริญญาโท	0	0
สูงกว่าปริญญาโท	0	0
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 81 รองลงมาเป็นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13

5.อาชีพ

หัวข้อ	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการ	0	0
พนักงานราชการ	0	0
ลูกจ้างรัฐประจำ/ชั่วคราว	0	0
พนักงานบริษัทเอกชน	0	0

ค้าขาย/กิจการส่วนตัว	2	2
ช่าง/แรงงาน	0	0
เกษตรกร	82	82
รับจ้าง	6	6
ไม่ทำงาน	7	7
อื่นๆ	3	3
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ปัจจุบันส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 82 รองลงมาไม่ทำงาน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7

6.รายได้ครอบครัว/เดือน

รายได้ต่อ/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	66	66
10,001 – 20,000 บาท	27	27
20,001 – 30,000 บาท	4	4
30,001 – 40,000 บาท	1	1
มากกว่า 40,000 บาท	2	2
รวม	100	100

จากตารางแสดงผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้ต่อต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27

ส่วนที่ 2 มาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติงานของท้องถิ่น

ส่วนที่ 2.1 มาตรฐานด้านประสิทธิภาพในการนำบริการไปสู่ประชาชน

1) ระดับความสมบูรณ์ในการดำเนินงาน

ข้อความ	ระดับความสมบูรณ์ในการดำเนินงาน				ไม่มีการดำเนินงาน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการดำเนินงาน
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด				
1.อบต. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเข้มแข็งแก่ประชาชน	39 (39.00)	59 (59.00)	2 (7.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.37	.525	ดี
2.อบต. มีการประเมินโครงการที่แล้วเสร็จและนำข้อมูลมาพัฒนาโครงการใหม่	26 (26.00)	56 (56.00)	10 (10.00)	5 (5.00)	3 (3.00)	3.97	.915	ดี
3.อบต. แจ้างหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ของการสร้างชุมชนพึ่งพาตนเอง	29 (29.00)	56 (56.00)	13 (13.00)	1 (1.00)	1 (1.00)	4.11	.737	ดี
4.อบต. มีและใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ	32 (32.00)	40 (40.00)	22 (22.00)	5 (5.00)	1 (1.00)	3.97	.915	ดี
5.อบต. ได้แจ้างหรือ	38	45	15	2	0	4.19	.761	ดี

ประชาสัมพันธให้ ประชาชนทราบ ข่าวสารที่มี ประสิทธิภาพ	(38.00)	(45.00)	(15.00)	(2.00)	(0.00)			
6.อบต. มีวิธีการแจ้ง หรือประชาสัมพันธ ให้ประชาชนทราบ ข่าวสารที่มี ประสิทธิภาพ	35 (35.00)	56 (56.00)	9 (9.00)	1 (2.00)	0 (0.00)	4.24	.653	ดี
7.โครงการหรือ กิจกรรมการ ให้บริการประชาชน ใน อบต. ที่ เปลี่ยนแปลงทำให้ ประชาชนพึงพอใจ มากขึ้น	33 (33.00)	54 (54.00)	12 (12.00)	1 (2.00)	0 (0.00)	4.19	.677	ดี
8.ประชาชนพึง พอใจกับการ ให้บริการของ อบต.	33 (33.00)	55 (55.00)	8 (8.00)	4 (4.00)	0 (0.00)	4.17	.739	ดี
รวม						3.21	.576	ปานกลาง

หมายเหตุ : ดีมาก (4.51-5.00) ดี (3.51-4.50) ปานกลาง (2.51-3.50)

ควรปรับปรุง (1.51-2.50) ต้องปรับปรุง (0.00-1.50)

จากตารางพบว่า ระดับความสมบูรณ์ในการดำเนินงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอพานูร์ ลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 และเมื่อพิจารณานั้นเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ อบต. มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนเข้มแข็งแก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ย 4.37 รองลงมาคือ อบต. มีวิธีการแจ้งหรือประชาสัมพันธให้ประชาชนทราบข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.24 และน้อยที่สุดคือ อบต. มีการประเมินโครงการที่แล้วเสร็จและนำข้อมูลมาพัฒนาโครงการใหม่และอบต. มีและใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.97

2)ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการ

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				ไม่มีการ ดำเนินการ	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ความ คิดเห็น
	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง				
9.อบต.ได้ ประชาสัมพันธ์ให้ ประชาชนเข้าร่วม กิจกรรมการจัดทำ แผนชุมชน	33 (33.00)	60 (60.00)	6 (6.00)	0 (0.00)	1 (3.00)	4.24	.653	ดี
10.อบต.ได้เปิดโอกาส ให้ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดทำ แผนบริการสาธารณะ	27 (27.00)	60 (60.00)	11 (11.00)	0 (0.00)	2 (2.00)	4.10	.745	ดี
11.อบต.ได้นำข้อมูล การมีส่วนร่วมมา ดำเนินการจัดทำแผน	37 (37.00)	52 (52.00)	9 (9.00)	1 (1.00)	1 (1.00)	4.23	.737	ดี
12.อบต.ได้ประกาศ ผลการดำเนินงาน/ โครงการให้สาธารณะ ทราบ	33 (33.00)	57 (57.00)	7 (7.00)	2 (2.00)	1 (1.00)	4.19	.734	ดี
13.อบต. เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วน ร่วมในการกำหนด โครงการเพื่อการ พัฒนาชุมชน	27 (27.00)	63 (63.00)	10 (10.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.17	.587	ดี
14.ท่านคิดว่า โครงการที่ท้องถิ่น	32 (32.00)	52 (52.00)	16 (16.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.16	.677	ดี

กำหนดขึ้นตรงกับ ความต้องการของ ประชาชน)))					
15.ท่านคิดว่า โครงการที่ท้องถิ่น กำหนดขึ้นตรงกับ ความต้องการของ ประชาชน	25 (25.00)	63 (63.00)	10 (10.00)	1 (1.00)	1 (3.00)	4.10	.689	ดี
16.ท่านคิดว่า โครงการหรือกิจกรรม ที่ท้องถิ่นดำเนินการ เป็นสิ่งที่ทำให้ชุมชน พึ่งพาตนเองได้	32 (32.00)	57 (57.00)	9 (9.00)	0 (0.00)	2 (2.00)	4.17	.753	ดี
17.ท่านคิดว่า อบต. ของท่านมีโครงการ กิจกรรมการให้บริการ ประชาชนแตกต่างกัน ท้องถิ่นอื่น	28 (28.00)	52 (52.00)	13 (13.00)	5 (5.00)	2 (2.00)	3.99	.893	ดี
18.ท่านคิดว่า โครงการหรือกิจกรรม การให้บริการ ประชาชนใน อบต.มี การเปลี่ยนแปลงจาก ปีงบประมาณที่ผ่านมา	31 (31.00)	54 (54.00)	12 (12.00)	3 (3.00)	0 (0.00)	4.12	.769	ดี
19.ท่านคิดว่า โครงการหรือกิจกรรม การให้บริการ ประชาชนที่	32 (32.00)	50 (50.00)	12 (12.00)	4 (4.00)	2 (2.00)	4.06	.886	ดี

เปลี่ยนแปลงไปทำให้ ประชาชนเกิดความ พึงพอใจ								
20.ท่านคิดว่า อบต.มี การประเมินหรือรู้ถึง ความคาดหวังหรือ ความต้องการของ ประชาชน	25 (25.00)	58 (58.00)	13 (13.00)	2 (2.00)	2 (2.00)	4.02	.804	ดี
21.ท่านมีปัญหาหรือ ข้อเรียกร้องต่ออบต. หรือไม่(ให้ความเห็น เพิ่มเติมในส่วนท้าย ของแบบสอบถาม)	22 (22.00)	39 (39.00)	29 (29.00)	10 (10.00)	0 (0.00)	3.73	.920	ดี
22.ท่านคิดว่า ประชาชนรับรู้ ข่าวสารและกฎหมาย จาก อบต. อย่างทั่วถึง	30 (30.00)	57 (57.00)	12 (12.00)	1 (1.00)	0 (0.00)	4.16	.662	ดี
23.ท่านคิดว่า ประชาชนเข้าใจข้อมูล ข่าวสารของ อบต. อย่างถูกต้อง	26 (26.00)	65 (65.00)	9 (9.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.17	.570	ดี
รวม						4.11	.700	ดี

หมายเหตุ : ดีมาก (4.51-5.00) ดี (3.51-4.50) ปานกลาง (2.51-3.50)

ควรปรับปรุง (1.51-2.50) ต้องปรับปรุง (0.00-1.50)

จากตารางพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลยางสูง อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย 4.11 และเมื่อพิจารณานั้นเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นที่สูงที่สุดคือ อบต. ได้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำแผนชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.24 รองลงมาคือ อบต.ได้นำข้อมูลการมีส่วนร่วมมาดำเนินการจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ย 4.23 และน้อยที่สุดคือ ท่านมีปัญหาหรือข้อเรียกร้องต่ออบต.หรือไม่(ให้ความเห็นเพิ่มเติมในส่วนท้ายของแบบสอบถาม) มีค่าเฉลี่ย 3.73

4.3 ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในการสนับสนุนและช่วยเหลือของ อบต. ที่มีต่อหน่วยงานของท่าน

ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ				ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
	พึงพอใจมาก	พึงพอใจ	พึงพอใจน้อย	ไม่พึงพอใจ			
1.ท่านพึงพอใจต่อกระบวนการหรือวิธีการในการให้การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณตามที่ อบต.ของท่านร้องขอเพียงใด	28 (28.00)	67 (67.00)	5 (5.00)	0 (0.00)	3.23	.529	ดี
2.ท่านพึงพอใจต่อการดำเนินงานของ อบต.ตามนโยบายและแผนการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่มีต่อเทศบาลของท่านเพียงใด	30 (30.00)	61 (61.00)	9 (9.00)	0 (0.00)	3.21	.591	ดี
3.ท่านพึงพอใจต่อการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่ อบต.มีต่อเทศบาลของท่านเพียงใด	30 (30.00)	59 (59.00)	11 (11.00)	0 (0.00)	3.19	.615	ดี
4.ท่านเชื่อว่า อบต.ได้มีการนำผลการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณมา	31 (31.00)	57 (57.00)	12 (12.00)	0 (0.00)	3.19	.631	ดี

ปรับปรุงการดำเนินงานของ อบจ. เพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงานของเทศบาลของ ท่านมากน้อยเพียงใด							
รวม					3.21	.576	ดี

หมายเหตุ : ดีมาก (3.51-4.00) ดี (2.51-3.50)

ปานกลาง (1.51-2.50) ปรับปรุง (0.00 – 1.50)

จากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ใหญ่อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 34 รองลงมาอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 79 รองลงมา มีสถานภาพโสด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 81 รองลงมาเป็นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 13

จากผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ปัจจุบันส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 82 รองลงมาไม่มีทำงาน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และ ส่วนใหญ่ครอบครัวมีรายได้ต่อต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมามีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 27

เมื่อได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์กับตัวกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นพบว่ามีปัญหา แต่ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการสัมภาษณ์ เพราะผู้สัมภาษณ์ไม่กล้าให้ข้อมูลที่แท้จริงในบางเรื่อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในปัจจุบันซึ่งกฎหมายนี้สามารถใช้ได้กับทุกพื้นที่ของการบริหารการปกครองของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือส่วนท้องถิ่น โดยมีปัญหาและสมควรต้องปรับปรุงก่อนจะมีร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมฯ ดังนี้

4.4 ส่วนวิเคราะห์ข้อกฎหมายกับการแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน

ก. สิทธิเสรีภาพ และการมีส่วนร่วม

1. ควรให้ประชาชนมีหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมากขึ้นด้วยการตรากฎหมายรองรับในเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม และควรเพิ่มอำนาจให้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากขึ้น

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

บทบัญญัติเรื่องของสิทธิเสรีภาพในรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาพบว่า เป็นเพียงการบัญญัติรับรองไว้ลอยๆ เท่านั้น แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้จริง ตัวอย่างเช่น ปัญหาในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเวลาเอาไว้ ทำให้กฎหมายที่มีความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงไม่เกิดขึ้น เช่น กฎหมายประชาธิปไตย กฎหมายป่าชุมชน กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

- สิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นเรื่องที่ใหญ่โต เกินกว่าที่จะสามารถบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญได้หมด ดังนั้น หากรัฐธรรมนูญมีการกำหนดสิทธิและเสรีภาพ จะทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนบางประการที่ไม่ได้ถูกบัญญัติเอาไว้กลายเป็นเรื่องที่เกิดกฎหมายได้
- การเพิ่มอำนาจให้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ให้มากขึ้นอาจมีการทับซ้อนกันของอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรอิสระด้วยตนเอง

ข้อเสนอ

- ยกเลิกข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ยกเลิกการบังคับให้ การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ และต้องเสียสิทธิทางการเมือง, ยกเลิกการบังคับให้ ส.ส.ต้องจบปริญญาตรี, แก้ไขกฎหมายเลือกตั้งให้เว้นโทษประชาชนที่มาแจ้งความ ดำเนินคดีกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ออกกฎหมายประชาธิปไตยโดยเร็ว และกำหนดสาระของกระบวนการในรายละเอียด
- ไม่ควรให้ประชามติมีผลเพียงการให้คำปรึกษา แต่ต้องมี "ผลผูกพัน" ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง (กรม. และสภานิติบัญญัติ)
- ควรมีองค์กรเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาสิทธิเสรีภาพที่ถูกกระทบโดยตรงจากรัฐ เช่น เพิ่มอำนาจให้กับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, ประชาชนควรมีสิทธิฟ้องตรงต่อองค์กรอิสระ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ปปช. ในกรณีที่ไม่มีความเสียหายโดยตรง เช่น ความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล ซึ่งกระทบประชาชนในวงกว้าง หรือคดีทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ซึ่งกระทบประโยชน์สาธารณะ (ที่ผ่านมา มีปัญหาข้าราชการไม่ยอมเป็นเจ้าทุกข์ในการฟ้องร้องนักการเมืองในคดีทุจริต) หรือในบางกรณี อาจระบุให้ประชาชนฟ้องตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ เมื่อสิ้นหนทางเยียวยาจากหนทางอื่นแล้ว ทั้งนี้ ถ้าประชาชนสามารถฟ้องตรงได้ อาจต้องทบทวนบทบาทของบางองค์กร เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ว่ายังมีความจำเป็นอยู่หรือไม่

- ตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน โดยเงินทุนจากกองทุนจะถูกใช้ไปเพื่อการจ้างนายความที่มีความเชี่ยวชาญ และการตั้งคณะทำงานเพื่อวางยุทธศาสตร์และสนับสนุนการเตรียมข้อมูลเพื่อผู้คดีในชั้นตอนต่างๆ แต่จะไม่ถูกใช้ไปเพื่อชดเชยความเสียหายในกรณีที่หนังสือพิมพ์ที่เป็นสมาชิกแพคคี
- เปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในคณะกรรมการสรรหาองค์กรอิสระ รวมทั้ง ควรตั้งองค์กรเฉพาะเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยปัญหาสิทธิเสรีภาพที่ถูกกระทบโดยตรงจากนโยบายรัฐบาล
- รัฐธรรมนูญควรระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพโดยเร็ว หากไม่ดำเนินการจะเป็นเหตุให้มีการถอดถอนรัฐบาลได้

2. ควรมีการบัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง หรือไม่ อย่างไร

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

- การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรงในขอบเขตที่มากขึ้นเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นทั่วไปในประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลก ที่พยายามสร้างนวัตกรรมใหม่ของระบอบประชาธิปไตยทดแทนข้อบกพร่องของระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เพราะตัวแทนที่ประชาชนเลือกให้ทำหน้าที่ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่นับวันจะมีความหลากหลาย และซับซ้อนมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน
- ในหลายกรณีพบว่ากระบวนการของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติมีความล่าช้า จึงควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น ทั้งในการเสนอร่างกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และชุมชนอยู่อาศัย การขอให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญในมาตราที่ล้ำสมัย หรือไม่เป็นธรรม และการให้สามารถถอดถอนนักการเมืองทุจริต หรือไร้ความสามารถได้
- การอำนวยความสะดวกให้ภาคประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น จะทำให้ระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ของภาคประชาชนต่อภาครัฐมีมากขึ้น ซึ่งอาจช่วยลดการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

- การสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้การดำเนินงานของนักการเมืองและผู้ดำรงทางการเมืองเป็นไปอย่างล่าช้า เพราะอาจถูกตรวจสอบจากประชาชนและฝ่ายค้านได้ในทุก ๆ เรื่อง

ข้อเสนอ

- กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านต่างๆไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรง โดยไม่ต้องผ่านองค์กรอิสระหรือกระบวนการใดๆ
- บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเรื่องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม จะต้องมีส่วนขั้นตอนและกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน และมีองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ ที่ชัดเจน รวมทั้ง รัฐจะต้องเป็นผู้รับภาระต้นทุนส่วนใหญ่ในการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ควรมีบทบัญญัติให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นฝ่ายริเริ่มให้มีการลงประชามติ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของประเทศชาติ หรือประชาชนหรือชุมชน ไม่ใช่ให้อำนาจอริเริ่มและตัดสินใจเป็นของคณะรัฐมนตรีเท่านั้น
- ในประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ อาจกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องร้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลได้โดยตรงในคดีทุจริต โดยให้ศาลเป็นผู้กลั่นกรองเอง

4. ควรจัดให้มีกองทุนสนับสนุนการเมืองภาคพลเมือง เช่น สนับสนุนการจัดเวทีผู้นำชาวบ้าน ผู้นำชุมชน

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

การกำหนดให้มีกองทุนสนับสนุนการเมืองภาคพลเมือง จะช่วยส่งเสริมให้ประชาชนสามารถเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างมีอิสระ ไม่ต้องพึ่งการสนับสนุนทางการเมืองจากกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดซึ่งอาจหวังผลทางการเมืองได้ และยังมีหลักประกันในการดำรงชีวิต หากจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งผลจากการมีข้อบัญญัตินี้ จะทำให้เกิดการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

อาจเกิดกลุ่มจัดตั้งที่หวังการสนับสนุนทางการเงินโดยปราศจากปัญหาและความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอ

- ส่งเสริมให้เกิดผู้นำชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชน เช่น สนับสนุนการจัดเวทีผู้นำชาวบ้าน ผู้นำชุมชน หรือส่งเสริมการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มผู้นำ
- อุดหนุนปัจจัยทางการเงินให้กับกลุ่มการเมืองภาคประชาชนที่ได้รับการยอมรับ

ข. การกระจายอำนาจ

1. ควรกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น โดยมีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเป็นมาตรฐานเดียวกันมากขึ้นหรือไม่

ในประเทศไทย การปกครองส่วนท้องถิ่น มีการปรับเปลี่ยนมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยครั้งล่าสุดในบทที่ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ (มาตรา 78) ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของส่วนท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ มีการประกาศพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ และมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการปกครองที่ชัดเจน ครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศอย่างไม่เคยมีมาก่อน ผลของพระราชบัญญัติกฎหมายปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ฉบับ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 โดยมีแผนการกระจายอำนาจดังนี้

1. ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
2. กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองอย่างชัดเจนขึ้น
3. กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ
4. กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้อื่นให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้เป็นไปตามความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยถูกแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ คือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด
2. เทศบาล
3. องค์การบริหารส่วนตำบล
4. กรุงเทพมหานคร
5. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เมืองพัทยา

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่รัฐควรเร่งรัดดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้ และมีอิสระในการตัดสินใจเรื่องของตัวเองได้ยิ่งขึ้น เพราะจะช่วยทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและตรงตามความต้องการ เนื่องจากการพัฒนาของไทยในด้านต่างๆมาถึงจุดที่โครงสร้างในด้านต่างๆล้าสมัยซับซ้อน ชุมชนมีขนาดใหญ่ขึ้น (ทั้งในแง่ประชากร กลไกตลาด และการเมืองการปกครอง) การที่รัฐรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจไว้ที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลเข้าไปควบคุมกำหนดการทำงานของอปท.เป็นเรื่องที่จะสร้างปัญหาในการบริหารกิจการของประเทศมากยิ่งขึ้น

การมี ระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันเป็นเรื่องที่ดีที่จะสร้างขึ้น トラバドที่ ระบบการตรวจสอบนั้น เป็นการตรวจสอบโดยประชาชนภายในท้องถิ่นที่มีสิทธิเลือกตั้งผู้บริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ของอปท.นั้นๆ ไม่ใช่เป็นการวางมาตรฐานเพื่อให้ข้าราชการของรัฐบาลกลางหรือองค์กรอื่น (ที่นักการเมืองสามารถ หาช่องทางเข้ามาควบคุมได้) เป็นผู้ตรวจสอบ

ระบบการตรวจสอบนั้น ควรมีขึ้นมาเพื่อเป็นช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น นอกเหนือจากกระบวนการเลือกตั้ง คือหากผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาฯ ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ก็จะมีระบบให้ประชาชนได้ ตรวจสอบ เช่น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นนั้นสามารถรวมตัวกันได้จำนวนหนึ่งเพื่อเข้าชื่อซึ่งการถอดถอนสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ เป็นต้น

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

การกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น เป็นแนวโน้มที่จะพัฒนาประชาธิปไตย และ พัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าในระยะยาว จึงไม่มีข้อที่ควรสงสัย หากการกระจายอำนาจนั้นเป็นไปตาม เจตนารมณ์ที่เพิ่มอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและมีอิสระในการตัดสินใจการบริหารท้องถิ่นของตนเอง

ส่วนประเด็นเรื่องการวางระบบการตรวจสอบนั้น ต้องระวังที่จะไม่ให้เป็นการวางระบบเพื่อที่อำนาจรัฐ ส่วนกลางจะวางไว้เพื่อควบคุมองค์กรปกครองท้องถิ่น และกลายเป็นช่องทางให้นักการเมืองระดับชาติใช้เป็น เครื่องมือในการควบคุมนักการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอ

- กระจายอำนาจอย่างเต็มที่ในทุกๆด้าน ทั้งด้านอำนาจหน้าที่ การคลัง และการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
- รูปแบบและโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นเหมาะสมอยู่แล้ว ควรจะมุ่ง พัฒนาให้องค์กรเหล่านั้นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ด้วยการตัดข้อกำหนดต่างๆที่จะให้รัฐบาลกลางเข้าไปควบคุม ความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากที่สุด เช่นข้อกำหนดในเรื่องเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ควร จะลดให้มากที่สุดเพราะเป็นช่องทางที่จะทำให้ นักการเมืองระดับชาติเข้าไปแทรกแซงและใช้เป็นเครื่องมือในการ แสวงหาประโยชน์จากนักการเมืองท้องถิ่น
- กำหนดวางรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นให้ชัดเจนกว่านี้ โดยให้กรมฯมีบทบาทในการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ไม่ใช่มีบทบาทในการควบคุมหรือเป็นผู้อุปถัมภ์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- หากจะมีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลกลาง ก็ควรมีข้อกำหนดมาตรฐานในกระจายงบประมาณเงินอุดหนุน ส่วนนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการพัฒนา หรือเพื่อไม่ให้เป็นช่องทางให้นักการเมืองระดับชาติเข้ามาใช้เป็นอำนาจต่อรองกับนักการเมืองท้องถิ่น

2. ควรเพิ่มอำนาจ และบทบาทให้กับชุมชนในการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมา

เดิมแผนพัฒนาต่างๆถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาล ชุมชนที่เป็นเพียงหน่วยย่อยๆของประเทศจำเป็นต้องพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกรัฐบาลกำหนดขึ้นมา เช่นกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งอุตสาหกรรม โดยที่ประชาชนในพื้นที่นั้นๆอาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการวางแผนเหล่านั้น แต่ไม่มีทางเลือก เพราะต้องเป็นไปตามแผนที่รัฐบาลกลางวางไว้ ปัญหาที่ตามมาคือการพัฒนาชุมชนตามแนวทางนั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน หรือชุมชนเสียประโยชน์มากกว่าได้ในระยะยาว การที่ให้อำนาจกับชุมชนในการที่จะกำหนดทิศทางในการพัฒนาจึงเป็นเรื่องจำเป็นยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัญหาใหญ่ของทุกประเทศในโลกนี้ นับวันที่การพัฒนาเศรษฐกิจก้าวหน้าไปมากขึ้นเท่าไร ความขัดแย้งเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะปัญหาที่ดินและแหล่งน้ำ จะเป็นประเด็นสำคัญมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยที่ควรส่วนใหญ่อยู่ในชนบทมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ แต่ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคอุตสาหกรรม ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา กับประชาชนที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่จึงมีมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า แต่ทำลายแหล่งประมงของชาวบ้าน ดังเป็นความขัดแย้งในหลายๆพื้นที่ที่ผ่านมา

ควบคู่กันไปกับการพัฒนาอุตสาหกรรม ปัญหาที่ตามมา คือสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงแต่ด้านผู้ผลิตที่ปล่อยสารเคมีสู่อากาศ ดิน และแหล่งน้ำเท่านั้นที่เป็นปัญหา ด้านผู้บริโภคที่เพิ่มขยะมากขึ้นทุกวันจากการบริโภคสินค้าอุตสาหกรรม ได้ส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่จะต้องร่วมมือกันในทุกๆระดับ

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

การที่จะให้รัฐบาลกลางกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชน โดยไม่ให้คนในพื้นที่ได้มีโอกาสตัดสินใจ ย่อมทำให้รัฐบาลไม่ทราบความต้องการที่แท้จริง และมีโอกาสที่จะพัฒนาไปในแนวทางที่ชุมชนเสียเปรียบ และไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงด้วย อำนาจที่ให้อำนาจกับชุมชนกำหนดทิศทางเองจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพื่อว่าประชาชนในชุมชนนั้นจะได้เลือกดำเนินการในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่า เป็นประโยชน์กับพวกเขามากที่สุด

การให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่น ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้กระบวนการของกฎหมาย อาจทำให้ความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ของชุมชนเกิดความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อน ซึ่งส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐและท้องถิ่นได้ เช่นโครงการวางท่อก๊าซ โครงการสร้างโรงไฟฟ้า โครงการสร้างเขื่อน ที่ประชาชนในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของโครงการเหล่านี้ไม่ได้ประโยชน์ เพราะฉะนั้นการเพิ่มอำนาจและบทบาทให้กับชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ปกป้อง และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงช่วยลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาประเทศ ดังเป็นความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรตั้งที่เกิดขึ้นอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ประเด็นเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ในแง่ของการทำลายสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากผู้ผลิตที่กระทบกับชุมชน โดยตรงนั้น ชุมชนควรมีอำนาจในการเฝ้าระวังและควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาในการทำลายสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง เพราะเขาเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่นผลกระทบจากเสียง จากอากาศเป็นพิษ น้ำเสียง พวกเขาควรมีอำนาจในการควบคุมโดยตรง

ในแง่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากตัวประชาชนโดยตรงคือปัญหาขยะนั้น นับวันจะเป็นปัญหาที่ใหญ่ยิ่ง ๆ ขึ้น และทางออกที่ดีคือการจัดการในระดับชุมชนย่อยๆ คือมีวิธีการนำกลับไปใช้ใหม่ (รีไซเคิล) วิธีการจำกัดขยะภายในชุมชนเอง เพื่อลดปัญหาการสร้างมลภาวะจากโรงงานกำจัดขยะขนาดใหญ่

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

ข้อที่จะต้องทำให้ชัดเจนคือ อำนาจในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดความสัมพันธ์กับรัฐบาลกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆด้วย เช่นปัญหาน้ำในแม่น้ำที่ไหลผ่านพื้นที่มากกว่าหนึ่งพื้นที่ ปัญหามลพิษทางอากาศที่กระทบบริเวณกว้าง สิ่งเหล่านี้ควรมีมาตรฐานในการจัดการร่วมกัน ไม่ใช่ให้ท้องถิ่นย่อยๆแต่ละแห่งมีมาตรฐานของตัวเองอย่าเป็นอิสระ เพราะท้องถิ่นหนึ่งๆอาจจะไปทำลายสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นอื่นได้

ข้อเสนอ

- ให้ท้องถิ่นมีแผนในการพัฒนาท้องถิ่นของตัวเอง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และประเทศชาติส่วนรวมเป็นสำคัญ
- เพิ่มอำนาจ และบทบาทให้กับชุมชนในการพัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการให้ท้องถิ่นสามารถออกกฎหมายระดับท้องถิ่นเพื่อควบคุมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

- รัฐธรรมนูญควรระบุให้รัฐบาลมีหน้าที่ในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญในเรื่องการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเร็ว หากไม่ดำเนินการจะเป็นเหตุให้มีการถดถอยรัฐบาลได้
- ควรกระตุ้นให้สังคมและผู้มีบทบาทในการตัดสินใจ ตระหนักถึงความสำคัญของจารีตประเพณี และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของท้องถิ่น หรือประชาชนสามารถใช้ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์จารีตประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการฟ้องร้องกล่าวอ้างเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนหรือท้องถิ่นได้ เช่น การระกัฟที่ดินในศาสนาอิสลาม การใช้ป่าชุมชนในหมู่บ้านภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การใช้จารีตประเพณีเพื่อดูแล “ลวง” (พื้นที่จับปลา) ของประมงพื้นบ้านของชาวบ้านลุ่มแม่น้ำมูล เป็นต้น

3. ทิศทางของรัฐธรรมนูญ ควรเป็น “ลดอำนาจรัฐ” เพิ่ม “อำนาจประชาชน” เห็นด้วยหรือไม่ ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เปรียบเสมือนเข็มทิศที่มีความสำคัญอย่างมาก ในการกำหนดทิศทางพัฒนาทางการเมืองของประเทศ แนวคิดต่าง ๆ ที่นำมาใช้เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ล้วนเป็นแนวคิดที่ผ่านการวิพากษ์ วิจารณ์ ถกเถียง และทำความเข้าใจ เพื่อให้ได้เข็มทิศที่เที่ยงตรงที่สุด เช่นเดียวกับข้อถกเถียงในเรื่องการ ‘ลด’ และ ‘เพิ่ม’ อำนาจของรัฐและประชาชน

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

แนวโน้มของโลกปัจจุบันนี้ ที่มุ่งไปสู่การสร้างธรรมาภิบาลนั้น ประเด็นสำคัญคือการลดขนาดรัฐ เพื่อให้พื้นที่ที่รัฐจะเข้าไปใช้อำนาจควบคุมนั้นลดน้อยลง เหลือเพียงเรื่องที่สำคัญ และเป็นประโยชน์กับประชาชนเท่านั้น อาณาบริเวณในการใช้อำนาจที่ไม่ชัดเจนเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อำนาจในทางมิชอบได้นั้นควรถ่ายโอนไปให้เป็นอำนาจของประชาชนมากที่สุด ทิศทางของรัฐธรรมนูญที่สอดคล้องกับโลกปัจจุบันจึงควรเป็นการลดอำนาจรัฐ เพื่อเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน โดยที่ให้อำนาจในการบริหารและปกครองประเทศนั้น “กระจาย” ไปสู่มือของประชาชนมากขึ้น ด้วยการสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและเป็นอิสระ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบต่างๆ มากยิ่งขึ้น

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

การลดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจให้กับประชาชน ต้องคำนึงถึงว่าประชาชนมีช่องทางในการจัดการปกครองตนเองและมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง มิเช่นนั้นการลดอำนาจรัฐจะก่อให้เกิดความไร้เสถียรภาพของรัฐบาลได้

ประการต่อมาคือการลดอำนาจรัฐ ต้องเพิ่มให้กับประชาชนอย่างชัดเจน ไม่เช่นนั้นจะมีปัจจัยเรื่อง ทุนเข้ามา คือทุนจะเข้ามาบีบบทบาทแทนรัฐและกำหนดทิศทางต่างๆ โดยที่อำนาจของประชาชนมีน้อย

ข้อเสนอ

- ลดขนาดของรัฐด้วยการส่งเสริมความเข้มแข็งและอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่น
- เพิ่มอำนาจให้กับประชาชนทางอื่นๆนอกเหนือจากองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น มีช่องทางในการฟ้องร้อง มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น มีช่องทางในการแสดงประชามติ เป็นต้น
- ควรมีข้อกำหนดชัดเจนในการที่จะถ่ายโอนอำนาจรัฐไปสู่ภาคประชาชน โดยคำนึงถึงว่าอำนาจนั้นๆจะเป็นของประชาชนจริงๆ ไม่ได้เป็นการควบคุมโดยทุนแต่เพียงอย่างเดียว (เช่นกรณีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ)

6. ควรกระจายอำนาจในการปกครองตามความพร้อมของพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

ความเป็นมา

ที่ผ่านมา การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นยังเป็นเรื่องที่ท้องถิ่นไม่พร้อมที่จะจัดการ เนื่องจากท้องถิ่นไม่มีความสามารถในการบริหารการคลัง ทั้งในเรื่องของการจัดเก็บรายได้ และภาษี ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจาก การที่รัฐบาลไม่ดำเนินการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอย่างถูกต้อง ด้วยการสร้างวินัยทางการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างให้ท้องถิ่นมีระบบบริหารจัดการที่ดี ด้วยเหตุนี้ ถึงแม้ว่ากฎหมายที่กำหนดให้รัฐบาลต้องเพิ่มเงินอุดหนุนเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 35 ซึ่งในปัจจุบันได้ถูกระงับไป จากผลจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งล่าสุด จะยังใช้ได้อยู่ ก็ไม่อาจมีหลักประกันได้ว่า ท้องถิ่นหลายแห่ง จะมีความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางได้

นอกจากนี้ ในแต่ละท้องถิ่นก็มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในบางท้องถิ่นที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว ก็จะมีรายได้ค่อนข้างสูง ในทางตรงกันข้าม ท้องถิ่นที่ไม่ใช่เขตเศรษฐกิจ และเขตท่องเที่ยว ก็มีรายได้ไม่พอที่จะบริหารจัดการตนเอง

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่เห็นด้วย

ควรในที่นี้หมายถึงจัดรูปแบบตามความพร้อมของพื้นที่ ซึ่งตามพรบ.ปี 2542 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็มีความเหมาะสมอยู่แล้ว ในแง่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆนั้น จัดตามสภาพรายได้ รายจ่าย สภาพประชากร คือท้องถิ่นที่มีศักยภาพมากก็มีองค์กรปกครองที่มีขนาดใหญ่ (เช่นอบต.ขนาดใหญ่) หรือมีรูปแบบที่ซับซ้อนและโครงสร้างอำนาจหน้าที่มากขึ้น (เช่นเทศบาลระดับนคร) ซึ่งข้อกำหนดที่ใช้อยู่นี้ก็เกินไปตามความพร้อมของท้องถิ่นอยู่แล้ว

การที่มีการพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่นมาแล้วเป็นเวลา 8 ปี ทำให้เราสามารถระบุได้ว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นใดที่มีศักยภาพและมีความพร้อมในการที่จะรับโอนอำนาจหน้าที่จากส่วนกลางมากขึ้นไปอีก

ข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่เห็นด้วย

หากการกำหนดว่าควรกระจายอำนาจในการปกครองตามความพร้อมของพื้นที่ หมายถึงว่าพื้นที่ใดที่ยังไม่พร้อมก็ไม่ควรมีการกระจายอำนาจนั้น เป็นเรื่องที่ไม่เคารพสิทธิของประชาชนในการปกครองตนเอง เพราะรัฐบาลกลางควรมีเป้าหมายว่ากระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากที่สุด และท้องถิ่นจะได้เรียนรู้เพื่อปกครองตนเองและพัฒนาให้เข้มแข็งต่อไปได้ในอนาคต

ข้อเสนอ

- พิจารณาความพร้อมและศักยภาพขององค์กรปกครองท้องถิ่นจากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา
- ควรกำหนดอำนาจหน้าที่บางอย่างที่ยังไม่ได้กระจายให้กับท้องถิ่น เช่น การศึกษา ตำรวจ ควรเริ่มมีการทดลองกระจายให้กับท้องถิ่นที่มีศักยภาพและมีความพร้อมก่อน
- ส่วนอำนาจหน้าที่อื่นๆที่รัฐบาลกลางควรกระจายอยู่แล้วเช่นข้ออื่นๆที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ควรจะกระจายให้อย่างเต็มที่ไม่ต้องคำนึงถึงความพร้อม โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่าท้องถิ่นจะเข้มแข็งได้นั้นต้องให้ท้องถิ่นได้พัฒนาจากประสบการณ์ในการปกครองตนเองที่เกิดจากการปฏิบัติจริง